

KAYAD

İnsan Ticareti

SİVİL TOPLUM İÇİN
BİLGİLENDİRME KILAVUZU

Görmezden Gelme Projesi Avrupa Birliği tarafından İnsan Ticaretine Karşı Birlikte Mücadele Hibe Programı kapsamında finanse edilmekte ve KAYAD tarafından yürütülmektedir. Bu kılavuz, Avrupa Birliği'nin finansal desteği ile üretilmiştir. Kılavuzun içeriği tamamıyla KAYAD'ın sorumluluğu altındadır ve Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

KAYAD

GİRİŞ

Kadınan Yaşama Destek Derneği (KAYAD) 1998 yılında, kadına yönelik her türlü ayrımcılığı önlemek, kadının toplumdaki rolünü güçlendirmek amacıyla kurulan ve toplumsal cinsiyet adaletini hedefleyen bir sivil toplum örgütüdür.

KAYAD dünyanın en büyük insan hakkı ihlallerinden birini oluşturan insan ticaretinin, dünya coğrafyalarının çoğunda olduğu gibi Kıbrıs'ın kuzeyinde de var olduğunu, 2005 yılında ilk dile getiren sivil toplum örgütüdür. Kıbrıs'ın kuzeyinde yapılan ilk kadın ticareti çalışmasını topluma yayan ve bu konuda farkındalık çalışması yürüten KAYAD, Avrupa Birliği'nin finansal desteğiyle yürüttüğü Görmezden Gelme projesi aracılığıyla Kıbrıs'ın kuzeyinde özellikle kadınların yaşamakta olduğu modern kölelik koşullarını ortadan kaldırmayı hedeflemektedir.

KAYAD, kadın ticaretinin fuhuşa olan taleple ayrılmaz olduğunun bilinciyle, yürüttüğü Görmezden Gelme projesi kapsamında, özellikle insan ticareti mağdurlarıyla teması olma ihtimali olan meslek gruplarına yönelik farkındalık çalışmaları yürütmüştür. Bu kapsamda, sivil toplum örgütlerinin kullanımına sunulmak üzere bu bilgilendirme kılavuzunu hazırladık.

Ailevi sorumluluklarımız, ekonomik mücadelelerimiz, sosyal yaşantılarımız derken, kendi hayatlarımızın ötesine bakmak zaman zaman zor olabiliyor. Sivil toplum örgütleri olarak her ne kadar bu gibi durumlar konusunda daha duyarlı bakmak, toplumu bilgilendirmek için adımlar atıyor olsak da, bazen yanı başımızda gerçekleşen ciddi insan hakları ihlallerini de görmezden gelebiliyoruz.

Bugün, yıllar sonra "Buna nasıl son verilmedi?" diyeceğimiz bir ayıbın daha arasındayız. İnsan ticareti mağdurlarının ayaklarında gözle görülür zincirleri olmasa da, onları modern kölelik olarak adlandırılan bu koşullara bağlayan bir çok tehdit bulunmaktadır. Bu kılavuzla bu zincirleri görebilmenizi sağlamayı, insan ticareti mağdurlarını tanımanın yollarını aktarmayı ve insan ticareti mağdurları için erişebileceğiniz destek hizmetlerini aktarmayı hedeflemekteyiz. Sivil toplum örgütü olarak bu kılavuza gösterdiğiniz ilgi için teşekkür eder bu önemli konuda sağlayabileceğimiz her türlü iş birliğine hazır olduğumuzu belirtiriz.

İnsan Ticareti Nedir? Nasıl Tanımlanır?

İnsan ticareti birden bire meydana gelen bir sorun değildir. Uzun bir süreç içerisinde gerçekleşen bir durumdur. İnsan ticareti belli EYLEMLER içermektedir. Bunlar arasında insan tacirlerinin mağduru **sevk etmesi, teslim etmesi** veya **nakletmesi** bulunur. Bunlar yapılırken kullanılan **YÖNTEM** gereği mağdurun kaçması veya şikayetçi olması zorlaştırılır. Örneğin, mağdur **borçlandırılabilir**, ona karşı **kuvvet kullanılabilir** veya mağdur **tehdit ile yıldırılmak** istenebilir. Tüm bunlar insan tacirinin **kendisine veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlamak AMACI** ile yapılır. Eğer mağdur çocuk ise, sadece eylem ve amaç önem arz eder, tacirlerin hangi yöntemle bunu başardığı önem arz etmez.

Kıbrıs'ın kuzeyinde 2020 yılında ilk kez insan ticareti tanımı "ceza yasasına" yerleşmiştir. "Fasıl 154 ceza yasamızın 254 B maddesi" uyarınca insan ticareti aşağıdaki şekilde tanımlanmaktadır:

'Her kim, zorla çalıştırmak veya fuhuş yaptırmak veya hizmet ettirmek veya kulluğa veya esarete tâbi kılmak veya vücut organlarının verilmesini sağlamak amacıyla tehdit, baskı, zor veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya kişilerin çaresizliğinden yararlanarak kişinin Kıbrıs'ın kuzeyine girmesine veya yurt dışına çıkmasına imkan sağlarsa veya kaçırırsa veya bir yerden başka bir yere götürürse veya sevkederse veya barındırırsa insan ticareti adı verilen ağır bir suç işlemiş olur ve

mahkumiyeti halinde 10 (on) yıla kadar hapis cezasına veya para cezasına veya her iki cezaya birden çarptırılabilir.'

İnsan ticaretini tespit ederken en büyük kafa karışıklığına yol açan unsur mağdurun ilk işe alım veya hizmet sağlamayı kabul ettiği sırada verdiği rızanın, insan ticareti süresince yaşanan olaylara verdiği rıza olarak algılanmasıdır. Halbuki en başta verilen rıza akabinde yaşanan olaylara rıza gösterdiği anlamına gelmez.

Örneğin, bir kadın gece kulübünde fuhuş yapmak üzere Kıbrıs'ın kuzeyine kendi rızasıyla gelmiş olsa da, borçlandırıldığı, kötü koşullarda kalmak zorunda bırakıldığı ve sömürüldüğü takdirde insan ticareti mağduru olduğunu söylemek mümkündür.

Ayrıca 'yöntem' olarak tehdit veya zor kullanma veya diğer cebir yöntemleri kullanma, kaçırılma, dolandırıcılık, aldatma, gücün kötüye kullanılması veya savunmasızlığı kullanma, ödeme verme veya alma veya başka bir menfaati kullanarak o kişinin üzerinde güç ve kontrol hakimiyeti kurma gibi unsurlar kullanılmışsa, sömürüye verilen rızanın hiçbir önemi yoktur.

18 yaşının altındakilerin rızasının, yukarıda sayılan yöntemlerin hiçbiri kullanılmasa da bir önemi yoktur. Zihinsel engelli bir bireyin rızasının da hiçbir önemi yoktur. 18 yaşından küçük veya zihinsel engelli bireylerin insan ticareti mağduru olarak tanımlanmaları için sadece işe alınmaları (eylem) ve sömürülmeleri (amaç) yeterlidir.

İnsan Ticareti Biçimleri ve Uluslararası İstatistikler

Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi'nin ilk etapta tanımladığı insan ticareti biçimleri fuhuş/ cinsel sömürü için yapılan insan ticareti, zorla çalıştırmak için yapılan insan ticareti ve organların alınması için yapılan insan ticaretinden oluşmaktadır. Avrupa Birliği direktiflerine göre yeni insan ticareti biçimleri ise; zorla çalıştırma şekli olarak dilencilik yaptırmak amacıyla yapılan insan ticareti, suç faaliyetleri amacıyla yapılan insan ticareti (ör: hint keneviri yetiştiriciliği, hafif suçlar) ve zorunlu evlilikler amacıyla kadın ve kız çocuğu ticaretini kapsamaktadır.

Aynı zamanda yeni amaçlarla yapılan birçok farklı ticaret biçimleri ortaya çıkmıştır ve bunların birçoğu (örneğin taşıyıcı annelik) kadın ve kız çocuklarını etkilemektedir.

Birleşmiş Milletler'in verilerine göre insan ticareti formlarında çalışan toplam 40.3 milyon insan bulunmaktadır. Kadınlar/kızlar insan ticareti kurbanlarının %71'ini yani büyük çoğunluğunu oluştururken ticari amaçlarla yapılan cinsel sömürü mağdurlarının %99'unu oluşturmaktadır. Bu durumda insan ticaretinin birincil mağdurunun kadın ve kız çocukları olduğunu söylemek mümkündür.

İnsan Ticaretini Tanıma ve Saptamanın Önemi:

İnsan ticaretini tanımlama ve saptama, mağdurların yardım ve korunma alabilmeleri için en önemli ön şarttır. Sivil toplum kuruluşları olarak, toplumda sesini duyuramayan, duyurmakta zorluk çeken kesimlere ulaşmak, onların sesleri olabilmeye katkınız son derece önemlidir. Bu bağlamda, mağdur ve yardıma ihtiyacı olan kişilerle teması olan gruplardan olmanız, bir kişiyi insan ticareti mağduru olarak tanımanızı da mümkün kılabilir. Bu, hem mağdurun sömürüden kaçabilmesi için tek şans olabilir hem de itham edildiği suç ile ilgili önemli bir savunma oluşturabilir.

Mağdurları saptamak ve insan ticaretine sebep olan tacirleri tespit etmek uzun vadede tacirlerin cezalandırılmasını ve mağdurların azalmasını sağlar. Sivil toplum örgütleri özellikle insan ticareti mağdurlarının adadaki varlığını göz önüne alarak, toplumun de mağdurları fark edebilmesini sağlayabilir, gerekli yerlere baskı unsuru oluşturabilir ve toplumun da insan ticareti mağdurunun içinde bulunduğu koşulları tanımasını sağlayarak, mağdurun yaşadığı sömürü ve istismarın sona ermesine katkıda bulunabilir.

İnsan Ticaretinin Belirtileri Nelerdir?

Aşağıdaki unsurlar, tamamen bunlarla sınırlı kalmamakla birlikte insan ticaretinin genel belirtileridir:

- Mağdurların kendi istek/iradelerine karşı çalıştırılıyor olmalarını normal bulmaları ve buna inanmaları,

- Kendi pasaport veya seyahat belgelerine sahip olmamaları,
- Sahte kimlik veya seyahat belgelerine sahip olmaları,
- Borç ile işverene bağlı olmaları,
- Çok uzun saatler için çalışıp kazançlarına erişimleri olmamaları,
- Hareketlerinin kontrol edildiğine dair göstergelerin olması,
- Çalışma ortamlarından ayrılmalarının yasak olması,
- Kendilerinin veya aile üyelerinin/sevdiklerinin şiddete maruz kalması,
- Yetkili kişilere teslim edilmekle tehdit edilmeleri,
- Göçmenlik durumlarının öğrenilmesinden korkmaları,
- Kaldıkları ülkenin diline yabancı olmaları/bilmemeleri,
- Ceza yoluyla disipline edildiklerine dair şüphe/ kanıtların olması,
- Kötü konaklama yerlerinde yaşıyor olmak,
- Tatil günlerinin olmaması.

İnsan ticareti mağdurları içinde buldukları durumun bir suç olduğunun çoğunlukla farkında değildirler ve kendilerini bir insan ticareti mağduru olarak tanıyıp saptayamazlar.

Zorla Çalıştırmak İçin Yapılan İnsan Ticaretinin Göstergeleri:

- Çok uzun saatler çalıştırılmak,
- İş sözleşmelerinin olmaması,
- Kazançlarına erişimlerinin olmaması,

- Temel eğitim ve mesleki lisanslarının eksikliği,
- Çalıştıkları yerde gruplar olarak yaşamaları ve çalıştıkları yerden çok seyrek ayrılabilmeleri,
- İş, ulaşım ve konaklama dahil olmak üzere çeşitli hizmetler için işverenlerine bağlı olmaları,
- Artık yemek yedirilmeleri,
- İşverenleri olmadan iş alanından ayrılamamaları (Kontrol altında tutulmaları),
- Özgürce hareket edememeleri,
- Tehdit, parasal cezalandırma ve şiddetle disiplin görmeleri,
- Kendilerini kontrol eden kişiyi söylemekten korkmaları ve yaşantıları hakkında yalan söylemeleri.

Cinsel Sömürü İçin Yapılan İnsan Ticaretinin Göstergeleri:

- Bir gece kulübünden diğerine sürekli olarak hareket ederler veya farklı bölgelerde çalışırlar,
- Çalıştıkları yerde uyurlar,
- Çalıştıkları yerde gruplar halinde kalırlar,
- İşe gidip işten ayrılırken veya dışarıdaki başka işlerini hallederken sürekli birileri tarafından eskort edilirler,
- İş, yemek, ulaşım ve konaklama gibi şeyler için işverenlerine bağılıdır,
- Kendi paraları yoktur ve kimlik gösteremezler,
- Parasal cezalar ve tehditlerle disiplin edilirler.

Sivil Toplum Örgütü Olarak İnsan Ticareti Sorunu İçin Ne Yapabiliriz?

Farkındalık insan ticareti mücadelesinin en önemli ilk ayağıdır. Sadece Kıbrıs'ın kuzeyinde değil bütün dünyada hala insan ticaretinin ne olduğu konusunda ciddi bir kafa karışıklığı söz konusudur.

Bu bağlamda sivil toplumun ilk adımı gerek kendini gerekse de üyelerini bu konuda eğitmektir. KAYAD'a 0392 22 70 751 numaralı telefondan ulaştığınız takdirde ücretsiz olarak derneğimize insan ticareti eğitimi vermeye her daim hazırız.

Buna ek olarak STÖ'lerin insan ticaretini gidermek adına atabileceği adımlar arasında aşağıdaki örnekler yer almaktadır:

- İnsan ticareti hakkında farkındalık çalışmaları ve sohbet toplantıları gerçekleştirmek ,
- İnsan ticareti mağdurlarına kapsamlı destek sunulması için savunuculuk yapmak,
- İnsan ticaretine ilişkin haber ve faaliyetleri takip edip paylaşarak farkındalık artırmak,
- İnsan ticareti mağdurlarına yönelik destek hizmetlerinin artırılması için savunuculuk yapmak ,
- 0542 862 0060 numaralı insan ticareti telefon hattıyla ilgili farkındalık kazandırmak.

İnsan Ticareti Mağdurlarına Nasıl Destek Sağlayabiliriz?

İnsan ticareti mağduru olduğunuzu düşündüğünüz bir kişi ile temasınız olursa öncelikle bu kişiler ile sohbet edip iletişim detaylarını almaya çalışın. Bindikleri aracın araç plakası ya da modelini not etmeniz de fayda sağlayacaktır.

Kıbrıs'ın kuzeyinde henüz kapsamlı bir "insan ticareti yasasının" olmaması sebebiyle uluslararası sözleşmeler uyarınca mağdurlara sunulması gereken destek hizmetlerinin bir çoğu sağlanmıyor olsa da, mağdurlar adli yardım ve gerekli ön koşullar sağlanırsa barınma hizmetlerinden faydalanabilmektedir.

Özellikle insan ticareti tanımının "ceza yasasına" girmesi polise bir suç şüphesiyle ihbarda bulunmanızı mümkün kılmaktadır.

Önce polise, daha sonra da 0542 862 0060 numaralı telefondan, İnsan Hakları Platformu'nun oluşturduğu ücretsiz adli yardıma ulaşarak gerekli ihbarda bulunabilirsiniz. Söz konusu ihbar hattındakiler polis sürecini takip edip, mağdurun gerekli destek hizmetlerinden faydalanmasını da sağlayacaktır.

KAYAD (Kadından Yaşama Destek Derneği)

Okullar Yolu Sokak No: 70 Kat: 1

Daire:1 Küçük Kaymaklı - Lefkoşa / Kıbrıs

Tel No: 0392 228 42 92 - 0392 227 07 51

Fax No: 0392 228 43 93

E-mail: info@kayad.org **Web:** www.kayad.org

Bu kılavuz, Avrupa Birliği'nin finansal desteği ile üretilmiştir. Kılavuzun içeriği tamamıyla KAYAD'ın sorumluluğu altındadır ve Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

